

Jeden projev a hegemon v nesnázích

Miloš Balabán

Nepamatuji se, že by kterýkoliv český politik vystupující na recepci ke dni nezávislosti na americké ambasádě po roce 1989 věnoval svůj projev kritice vnitropolitické situace v USA. Učinil tak až prezident Miloš Zeman s poměrnou razancí, která mohla překvapit i amerického velvyslance Stephena Kinga. Odsoudil ústřední heslo protestů Na černošských životech záleží jako rasistické, stejně jako excesy amerických demonstrantů. Velvyslanci Kingovi jako nominantovi prezidenta Donalda Trumpa to nemuselo znít špatně, i když na druhé straně mu možná nebylo příjemné, že to prezident zrovna v den výročí takto pojal. Za projev ale prezident schytl kritiku od svých několika tradičních názorových oponentů, kteří ovšem sami tonou v rozpacích, co že se to vlastně v kdysi pro ně vzorové zemi děje.

Co je ale na této v globálním měřítku v podstatě drobné příhodě zajímavé? Může být dalším důkazem postupně upadající americké „měkké moci“. Politický chaos nemůže být vzorem pro nikoho a zřejmě se oslabuje i víra v „samoočistné“ mechanismy americké politiky. Covidová krize plodící i krizi ekonomickou, rasová válka a politická polarizace projevující se nejvíce v rostoucím nepřátelství mezi republikány a demokraty může signalizovat i začátek konce globálního hegemonického statusu Spojených států.

Dlužno dodat, že na pozadí takové situace Trumpova prezidentská administrativa dělá i školácké chyby právě v oblasti „měkké moci“. Ukázkovým příkladem je vztah ke Světové zdravotnické organizaci. Trump se rozhodl o ukončení spolupráce s ní, s tím, že je pod vlivem Číny, která jí financuje částkou 40 milionů dolarů, kdežto USA jí dávají 893 milionů dolarů, což je nepochybně hodně a málokdo to věděl. Čínská reakce? Dar Světové zdravotnické organizaci ve výši 2 miliard dolarů.

„Trumpistické“ stahování ze světových záležitostí a stále víc napjaté vztahy se spojenci vyvolávají i nemalé obavy v části americké akademické komunity. Jistota, že si USA přes všechny problémy i do budoucna udrží svůj status mocnosti č.1 pomalu oslabuje, jakkoliv mají stále ještě v rukou silné ekonomické, technologické a bezpečnostní karty.

Dva američtí zahraničněpolitici experti Alexander Cooley a Daniel Hexon v posledním čísle *Foreign Affairs* v článku s příznačným názvem *Jak končí hegemonie. Rozpadající se americká moc* konstatují, že žádný objem vojenských výdajů nemůže zvrátit procesy rozpadající se hegemonie. A i když Joe Biden knokautuje Trumpa v prezidentské volbě americká dezintegrace bude pokračovat.

Rychlost rozpadající se moci ovlivní podle Cooleye a Hexona dva faktory: zda se klíčoví američtí spojenci oddělí od amerického hegemonického systému a zda si Spojené státy udrží světovou finanční a monetární dominanci. I když se jistě jedná o vývoj v dlouhodobějším horizontu lze zde připomenout vnitřní tenze uvnitř NATO nebo neshody mezi USA a EU, které za Trumpa eskalovaly.

Dolar zatím vypadá jako nesestřelitelný, jenže Čína už experimentálně spustila v dubnu digitální juan, jehož cílem má být vytvořit alternativu globálnímu zúčtovacímu systému s dominancí USA. Digitální juan může časem dominovat i v asijských zemích, které jsou silně napojeny na čínskou ekonomiku. Např. Jižní Korea již oznámila, že může akceptovat digitální juan od čínských turistů. Podstatnější je, že v případě jeho zavedení by USA měly omezený manévrovací prostor při zavádění a prosazování ekonomických sankcí.

O budoucím směřování Spojených států se ale nyní více než kdy jindy rozhoduje u nich doma. A svět se dnes ptá, jak zvládnou prezidentské volby a co po nich může následovat. Ve světle toho, co se dnes v Americe odehrává to je legitimní otázka. Možná, že i to rozhodne o tématu projevu prezidenta na americké ambasádě příští rok.

(Autor je bezpečnostní analytik)